

POSTANOWIENIE

Dnia 2 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M.M.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu
o rentę socjalną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 2
sierpnia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 4 marca 2022 r., sygn. akt III AUa 889/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego we Wrocławiu na rzecz adwokata M.S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł powiększoną o 23 % podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej odwołującemu się z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 4 marca 2022 r. zmienił zaskarżony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we Wrocławiu wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 6 lutego 2020 r., którym zmieniono decyzję organu rentowego z dnia 20 marca 2018 r. i przyznano wnioskodawcy M.M. prawo do renty socjalnej na okres 5 lat, w ten sposób, że oddalił odwołanie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca, ur. [...] 1999 r., jest osobą

całkowicie niezdolną do pracy, a nie ulegało przy tym wątpliwości, iż zasadniczym jego schorzeniem jest dysfunkcja kończyny górnej lewej w związku z wrodzonym niedorozwojem. Sąd Okręgowy uznając, że wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy, podzielił wnioski wynikające z opinii głównej i uzupełniającej biegłego sądowego specjalisty chirurgii ręki dr n. med. A.E., który skupił swoją ocenę wyłącznie na kwestii związanej z doborem stanowisk pracy, pomijając jednak całkowicie wybraną przez wnioskodawcę ścieżkę wykształcenia (informatyka) oraz że istnienie przeciwwskazań do wykonywania danych prac nie powoduje automatycznie całkowitej niezdolności do pracy. Z przeprowadzonej w postępowaniu apelacyjnym opinii biegłego sądowego z zakresu medycyny pracy dr n. med. B.K. - która dokonała całościowej oceny schorzeń wnioskodawcy pod kątem jego zdolności do pracy - wynikało jednoznacznie, że wada rozwojowa kończyny górnej lewej, przy dobrze wykształconym mechanizmie jednoręczności, nie powoduje całkowitej niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251, dalej jako ustawa emerytalna) w związku z art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 240 ze zm.).

Pełnomocnik z urzędu wnioskodawcy w całości zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz o przyznanie pełnomocnikowi kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym, zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów postępowania – art. 286 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie 2 k.p.c., mających wpływ na wynik sprawy, przez zakwestionowanie opinii jednego z biegłych dr n. med. A.E. specjalisty chirurgii ogólnej oraz chirurgii ręki, który stanowczo stwierdził, że wnioskodawca jest niezdolny do pracy i niewyjaśnieniu różnic w konkluzji biegłych, przez uzupełnianie ich przesłuchanie lub powołanie dodatkowego biegłego z zakresu chirurgii, a zamiast tego powołanie biegłego z

zakresu medycyny pracy, który nie posiadał wiedzy specjalnej z zakresu chirurgii i kardiologii.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny dopuścił się w sposób oczywisty naruszenia przepisów postępowania, mających wpływ na wynik sprawy, tj. art. 286 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie 2 k.p.c. W rozpoznawanej sprawie biegli wydali dwie sprzeczne ze sobą opinie co do decydującej tezy dotyczącej skarżącego, a mianowicie czy jest on osobą całkowicie niezdolną do pracy, a Sąd Apelacyjny mimo lakoniczności opinii uzupełniającej nie powołał kolejnego biegłego.

W piśmie procesowym z dnia 31 maja 2023 r, skarżący na podstawie art. 398¹³ § 1 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c. wniósł, aby Sąd Najwyższy wziął pod rozagę z urzędu, że przed Sądem Apelacyjnym wystąpiła nieważność postępowania, bowiem Sąd ten rozpoznał apelację skarżącego w składzie jednego sędziego na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm., dalej jako ustawa COVID-19) zamiast w składzie trzech sędziów, stosownie do art. 367 § 3 k.p.c., co prowadzi do naruszenia sprawiedliwego rozpoznania sprawy, a w konsekwencji do nieważności postępowania, o czym stanowi uchwała Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (LEX nr 3523123).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z powołanych powyżej okoliczności, a

jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., ponieważ według skarżącego skarga jest oczywiście uzasadniona oraz na przesłance nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) z uwagi na rozpoznanie sprawy w składzie jednego sędziego. Nie można jednak uznać, że przesłanki te występują w rozpoznawanej sprawie.

Jeżeli chodzi o zarzut nieważności postępowania, to Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (LEX nr 3523123), której nadano moc zasady prawnej uznał, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Istotne jest jednak, że według Sądu Najwyższego przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i wiąże z oceną skutków orzeczeń wydanych po dniu 26 kwietnia 2023 r. w składach jednoosobowych, gdy w świetle Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 45 Konstytucji RP właściwy był skład kolegialny. Uznanie wszystkich orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r. w składzie, o którym mowa w art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, za dotknięte nieważnością z uwagi na naruszenie prawa strony do sądu wskutek wydania orzeczenia przez sąd orzekający w składzie jednoosobowym, zostało ocenione przez Sąd Najwyższy za niepożądane ze społecznego punktu widzenia. Zmuszałoby bowiem wielu obywateli do ponoszenia kosztów i trudów ponownego

rozpoznawania spraw lub powtarzania postępowań już zakończonych niezależnie od tego, czy z perspektywy prawa materialnego rozstrzygnięcie było rzeczywiście wadliwe. Ponadto możliwość wzruszania orzeczeń tylko z powodu dotychczasowego respektowania regulacji art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 - bez uwzględnienia kontekstu konstytucyjnego - nadszarpnęłaby również wizerunek sądów. Z tych względów, w pełni akceptując argumentację zawartą chociażby w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r., BSA I-4110-4/13 (OSNC 2014 nr 5, poz. 49), Sąd Najwyższy uznał, że ochrona dobra i interesów obywateli, jako najwyższa wartość konstytucyjna (art. 1 Konstytucji RP), a także powaga władzy sądowniczej i jej znaczenie w działalności państwa, nakazuje znieść wsteczne skutki wykładni, która legła u podłoża tej uchwały. A zatem nie można zgodzić się z twierdzeniem skarżącego, że zachodzi nieważność postępowania uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ Sąd Apelacyjny wydał zaskarżony wyrok w składzie jednoosobowym przed dniem 26 kwietnia 2023 r.

Ustosunkowując się natomiast do przywołanej przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej przypomnieć trzeba, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Przy czym w judykaturze przyjmuje się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego)

określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Skarżący musi więc wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), że kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436) oraz wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy i przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jego zdaniem, w tak ewidentny sposób naruszone. A zatem, skoro uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odwołujące się do przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powinno koncentrować się na wykazaniu „oczywistości” zasadności skargi, to nie może sprowadzać się do odwołania się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych bądź też do ich powtórzenia choćby nawet w zmodyfikowanej formie, ani być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17, LEX nr 2500419).

Oceniany w tym kontekście wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania - z uwagi na oczywistą zasadność - nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Po pierwsze, zauważyć trzeba, iż zarówno w podstawach skargi, jak i we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący nie wskazał przepisów prawa materialnego. Odwołuje się wyłącznie do naruszenia art. 286 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje zaś, że oparcie skargi kasacyjnej wyłącznie na zarzutach naruszenia przepisów postępowanie nie pozwala na uznanie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skargę kasacyjną można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny

wpływ na wynik sprawy, który ocenia się przez odniesienie konkretnego rozstrzygnięcia do podstawy materialnoprawnej orzeczenia co do istoty sprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2019 r., I PK 115/18, LEX nr 2647563).

Po drugie, w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że wynikająca z art. 286 k.p.c. możliwość zażądania przez sąd dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych wcale nie oznacza, że w każdym przypadku jest to konieczne. Potrzeba taka musi bowiem wynikać z okoliczności danej sprawy i podlega ocenie sądu orzekającego. Dlatego nie ma uzasadnienia wniosek o powołanie kolejnego biegłego (biegłych) w sytuacji, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony. Zgłaszając taki wniosek, strona powinna wykazać błędy metodologiczne, sprzeczności lub inne wady w złożonych do akt sprawy opiniach biegłych, które dyskwalifikują te opinie, uzasadniając tym samym wniosek o sporządzenie dodatkowych opinii. Sąd ma obowiązek dopuszczenia takiego dowodu wówczas, gdy istnieje uzasadniona potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego, w szczególności, gdy w sprawie zostały wydane sprzeczne opinie biegłych, przy czym nawet sprzeczność konkluzji opinii biegłych w zakresie zdolności do pracy, wydanych w różnym czasie, nie powoduje obowiązku sięgania przez sądy po instrumenty wymienione w art. 286 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2021 r., I USK 247/21, LEX nr 3398370 i powołane tam orzeczenia). Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że do kompleksowej oceny stanu zdrowia osoby cierpiącej na wiele schorzeń niezbędne jest zasięgnięcie łącznej opinii lekarzy właściwych dla tych schorzeń specjalności (art. 285 § 2 k.p.c.) albo zasięgnięcie opinii innego (kolejnego) biegłego (lub innych biegłych - art. 286 k.p.c.) - na przykład specjalisty z zakresu medycyny pracy - który po przeanalizowaniu dotychczas wydanych opinii biegłych i opierając się na ich wnioskach, wydałby całościową ocenę stanu zdrowia strony i jej zdolności do pracy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2022 r., I USK 266/21, LEX nr 3369497 i powołane tam orzeczenia).

Taka opinia główna oraz dwie opinie uzupełniające zostały wydana w rozpoznawanej sprawie przez biegłą z zakresu medycyny pracy dr n. med. B.K. z uwagi na to, że biegły dr n. med. A.E. specjalistą chirurgii ogólnej oraz chirurgii ręki

odniósł wyłącznie do możliwości wykonywania pracy przez skarżącego przewidzianej dla osób oburęcznych, co stanowiło, zdaniem Sądu Apelacyjnego o częściowej niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej z uwagi na wybrany przez skarżącego kierunek kształcenia. Biegła specjalista z zakresu medycyny pracy stwierdziła na podstawie kompleksowej oceny stanu zdrowia skarżącego, że „można uznać go za jednoręcznego z możliwością wspomagania ręką lewą, bowiem jest osobą praworęczną, zaadoptowaną do istniejącej niepełnosprawności”. Tym samym brak jest podstaw do przyjęcia, że jest on osobą całkowicie niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy emerytalnej. Podnoszone przez skarżącego argumenty w istocie zmierzają zaś do podważenia oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i stanowią polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Opinia biegłego jest bowiem jednym ze środków dowodowych służących sądowi do dokonania oceny stanu faktycznego. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania należnych pełnomocnikowi z urzędu stosownie do § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 18 ze zm.) z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769).

[as]

